

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmvla Casvvm Conscientiae De Sacramentis

Gretser, Jacob

Ingolstadii, 1611

Aliud Antipharmacum contra venena Bezæ ex Hunnio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40295

probe mihi colligere videor, non esse tanto bono priuandos qui vel diuturno morbo laborant, vel de vita periclitantur. Ad fidei confirmationem valet tesseram accipere, quasi ex Christi manu, qua certiores fiamus, nos in eius corpore censer, carne eius & sanguine pasci in spem aeterna vita. Itaque Cæna perceptio nos ad obeundas spirituales pugnas instruit. Iam si pius quispiam è mundo migrandum sibi videat; quia fieri non potest, quin oppugnetur ac vexetur multis tentationibus, merito se armari cupiet ad sustinendos conflictus. An eripiendum est singulare adiumentum, quo fretus ad luctam alacrius descendat, & victoriam obtineat? Tum prohiberi, quo minus liceat profiteri, & testatum facere pietatis consensum cum Ecclesia, durum est, ac mali exempli, siue quis in lecto diu iaceat, siue morti sit vicinus. Atqui Cæna sancta inter filios Dei unitatis est Symbolum. Quamuis breuiter rem attigerim, agnoscis tamen quibus rationibus adductus, agrotos, non esse arbitrer à communicatione arcendos. Neque tamen ea de causa velim turbas mouere, scis in hac Ecclesia alium esse morem. Acquiesco, quia utile non esset contendere, &c.

Contendisses, ô Caluine, si cum Geneuensibus contendere securum existimasses: sed quia videbas litē abs te excitandam non carere periculo, ideo ab omni contentione abstinuisti. Postea admiscet Calvinus nonnulla de suo fermento, vt scilicet celebretur cæna apud ægrotos, sed non nisi collecto simul cœnantium cœtu. Quod tamen vt vidimus, Bezano stomacho non arridet.

*Aliud Antipharmacum contra venena
Bezæ ex Hunnio.*

HUNNIUS Tract. de cæna cap. 14. ex instituto refellit argumenta Bezæ contra cœnam ægrotis dandam, & ad primū illud de personarum acceptione & cœnæ profana-

fanatione ita respondet: Deum immortalem, quid audio? siccine decet ineptire coram orbe Christiano: siccine cacutire in serena clarissima veritatis luce? Quod enim hic Nugator de profanatione obiicit; cum seruetur institutio saluatoris, cum ad cœnam usurpandam maximè sint idonei homines sensu suorum peccatorum exterriti & perturbati, quales solent esse egroti, cum Christus se profiteatur medicum non validorum, sed eorum qui malè habent, hoc est, qui iram Dei aduersus peccata persentiscunt, indeque dolent, cum ad se inuitet laborantes & oneratos, eisque animarum refectionem spondeat, cum apud illum perinde sit, siue duo, siue tres, siue plures in suo nomine sint congregati; cum denique Christus ipse non dubitaret loco priuato, imò si sic dicere liceat priuatissimo, primam suam cœnam & instituere, & agitare; quis tandem locus erit profanationi, si secundum tenorem institutionis administraretur cœna egrotantibus? Hoc verè est nugas vèdere, & stolidissimis ratiunculis inexpugnabilem rupem veritatis ridiculo conatu oppugnare.

Ad alterum, quod ministri non possint sufficere visitandis omnibus ægris, & cœnæ pro illis parandæ, hoc responsum dat Hunnius. Quis vero non intelligit, esse hunc inanem atq; frivolum pretextum, imò puram putam falsitatem? Nonne enim in Ecclesiis Augustanam confessionem professis Ministri huic labori expediendo sufficiunt? atq; sic praxis Ecclesiarum nostrarum illam impossibilitatem Beza, quàm dilucidissimè refellit. Quemadmodum neque hæc προσωποληψία regnat apud nos, ut quibusdam egrotis detur cœna, quibusdã licet petentibus, non detur. Omnib. inquam, ex æquo, tam pauperi, quàm diuiti petenti administrari cœna solet. De Calvinisticis autem ministris scimus, quòd illustribus personis in lecto decumbentibus, cœnam administrant domi; ceteris vero sub hoc pretextu denegent, quod fas non sit, egrotantibus loco priuato

uato cœnam administrare. Qua in re coram Deo & hominibus testatum faciunt, se verè esse inutiles mercenarios, qui labores subterfugiant, & oves suæ fidei concreditæ hoc pabulo animæ, & presentissimæ consolationis medio remediog, destituant eo ipso tempore, cum maximè omnium illo habent opus. Cuius impietatis rationem grauissimam cogentur reddere iusto iudici in nouissimo die.

Hæc Lutheranus Hunnius cōtra Calvinianum Bezã. Vide, quæ de cœna ægrotis danda fusè in Calvinistarum placitis disputauimus in Muricib. Prædicantibus cap. 12.

Caluiniani certè admodum hîc discordant, nam *Musculus* in locis Theologicis docet morituris, ægrotis & captiuis, qui propter flagitia sua morti adiudicatur, non esse dandum sacramentũ corporis & sanguinis Christi: & addit, esse insidiosam opinionẽ & Papticã superstitionem, eiusmodi hominib. porrigere cœnã Domini. De ridet etiã eos, qui Sacramentũ appellant viaticũ, Beza cōtra *Vestphalũ*, itẽ *Bulling*, in 1. Homil. de cœna Domini, edita an. 53, & in *Decade 5. de cœna Domini*, similiter asserunt, q̄ ægrotis, etiã petentib. nõ sit dãda cœna Dominica.

Memini Antuerpiæ, inquit *Schlüsselburgius* Lutheranus Superattendens, Anno 1581. & 1582. multos Sacramentariorum auditores, morituros, & in summis tentationib. constitutos, ab *Isebrãdo*, *Casparo Gentili*, *Ieremia*, *Abbate Thoma*, & aliis ibidẽ Calvinisticarum Ecclesiarum turbulentis & factiosis Doctõrib. petere, per & propter Christum, sacra cœna communicationem, verum illis simpliciter à Calvinistis, hoc de negatum est. Vnde etiam quidam ex Calvinistarum discipulis ad nostram Ecclesiam accesserunt, renuntiantes Heresi Zuuinglianorum.

Arelius Minister Bernensis in Serm. de cœna, damnat, tanquã corruptum Ecclesie morẽ, ægrotis domi præbere Eucharistiã. Idẽ *Arelius* negat Sacramentũ ad ægrotos esse deferendũ, tanquã viaticũ morituris, Sunt tamẽ alij, qui secus sentiãt: nam

Hen-

Henningius in Commēt. super Epist. Apost. aſſerit, Cœnam Domini rectè vocari Viaticum, propterea, q̄ admoneat ante mortem ſumētes hanc Cœnam, q̄ Chriſtus ſit iſtis via ex his arumnis & morte ad perpetuam fruitionem Dei, in aterna vita; & addit, hanc ſignificationem diligenter omnibus, ſed potiſſimum morituris, inculcandam eſſe, quòd videlicet virtute corporis Chriſti, quod in cœna accipimus, reſuscitemur à mortuis, & quòd corpora quoque noſtra debeant reſurgere ad vitam aeternam.

Idem Hemmingius in Syntagmate ſcribit, rectè fieri in Eccleſiis (Lutheranis) quod etiam ſingulis egrotantibus, & petentibus porrigatur ſacra Chriſti Cœna, vt morituris vita aeterna, in Chriſto promiſſa, obſignetur. Ita de O Ecolampadio Lauatherus ſcribit, quòd is, egrotis petentibus Cœnam Dominicam non denegauerit.

Cureus laudat conſuetudinem, q̄ etiam priuatim ſacra cœna ad egrotos deferatur. Idem in Spongia ſua ſcribit, quosdã ex Heluetiis Zuuinglianis requirere, vt corpus & ſanguis Chriſti ad egrotos deferantur: neminem verò ex iſtis hoc damnare, ſed tanquam ad id quod eſt permittere. Hoc maniſeſtiſſimè falſum eſſe, reſtatur Muſculus in locis communibus. Item, Beza contra Heſhuſium & VVeſthalum. Denique Petrus Martyr in cap. 10. Epist. 1. ad Corinth. Concedit egrotis dandam eſſe cœnam.

Ita iſti ſine more & modo ſpiritu vertiginis circum agitantur; & quod vnus probat, alius improbat; vt fieri neceſſe eſt, vbi ſuum cuique iudicium, credendi & agendi regula eſt; & ſi quiſquam Calviniano ſpiritu ad Euchariftiam egrotis negandam, occaſionem dedit, Lutherus dedit vt ſupra vidimus: qui etiam Tom. 2. Ien. Germ. in Tract. de communione ſub vtraque, concedit, vt Euchariftia pro egrotis, in Monſtrantia aſſeruetur: ſed addit; ſi Euangelij cognitio altius in corda hominum deſcenderet,

M

facile

facile quemlibet animaduersurum, agrotis sacramento nil opus esse, sed sufficere eis verba cœna, in his enim totam vim positam: & satis esse, si sani Eucharistiam sumpserint, & in articulo mortis eam non contemnant.

Quæritur XXVI. Vtrum saltem cœna apud ægrotos, & extremo supplicio afficiendos ita probari & tolerari possit, si mittatur ægris ex publica Ecclesiæ cœna, eodem modo, quo Germani de lautioribus epulis & conuiujs, amicis absentibus vel ægrotantibus mittere solent portionem, quam vocant ein Bscheidessen.

Respondeo, hunc morem non vsque adeo displicere Bezæ, imò vehemēter arridere. Ita enim scribit quæst. 241. *Fuit hæc initio veteris Ecclesiæ consuetudo, ut agrotis à publico conuētu absentibus transmitteretur per Diaconos Eucharistia, quo tempore videlicet à cæteris in eo conuentu mysteria celebrabantur; quoniam quos vnus morbus adesse corpore prohibebat, haberi pro presentibus par erat: neq; dubito, quin ea res magnam agrotis consolationem attulerit, quem ego mox magnopere velim restitutum. Sed an quo tempore Cœna Domini in Ecclesia non administrabatur, expediat ad agrotos celebrari, de hoc valdè ambigo.*

Quam doctrinam videtur Beza suxisse ex suo Caluino, qui epist. 363. cœnam apud ægrotos ita excusat, quòd censeriqueat pars vel appēdix publicæ actionis, hoc est, publici illius in publico cœtu celebrati conuiujs. Si hoc ita; cur Caluini sectatores non sequuntur præcipuos suos duces? Imò cur ipse Calvinus & Beza id quod agendum iudicabant, non egerunt?

Quæritur XXVII. Vtrum Rustici, qui orare nesciunt, sint ad cœnam admittendi. Hanc quætionem expediet nobis hæc historiola à Luthero in Culinarijs Colloquijs
reci-

recitata, tit. de Miscellaneis: D. Martin Luther ſagte/
daß der Pfarther zu Holtzdorff ſeine Bauern nicht bette-
ren wollen zum Abendmal gehn laſſen/ dieweil ſie nicht
betten geköndt die Hauptſtuck deß Catechiſmi. Nun
verklagten ihn die Bauern vor den Viſitatoribus, da
antwortet der Pfarther: Liebe Herren/ich geſtehe es/
daß ich ſie nicht haß wollen zum Abendmal gehen laſ-
ſen/dann ſie können nicht betten. Da fuhr einer auß
den Bauern herfür/vnd ſprach: Wir dörfſſen nicht bet-
ten /dann darumb halten wir euch / vnnnd geben euch
ewren Lohn/ daß ihr für vns betten ſollet. *D. Mart. Lu-
therus dicebat; quod Holtzdorſenſis parochus priuaſſet Cæna
Paſchali ſuos ruſticos; eo quòd ignorarent capita Catechiſmi.
Itaque accuſarunt ipſum apud Viſitatores ruſtici: ſed reſpondit
Parochus; Obſeruandi Domini, fateor, quòd illis Cænam dare
recuſarim: quia neſciunt orare. Hic prorupit ruſticorum qui-
dam, & inſit; Non tenemur orare: nam eo ſine vos alimus, &
mercedem ipſam damus, vt pro nobis oretis, & debitas preces
exſoluatis. Obſerua hic quàm, exorta Iſlebici Euangelij
luce, Lutherani ruricolæ pij & ſacræ precationis ſtudioſi
euaserint.*

Quæritur XXVIII. Quid faciendum, ſi perſona æ-
gra vel alia hoſtiam euomat, vel reuomat, neque ſumere
poſſit. Reſpondeo, hoc nobis monſtraſſe exemplo ſuo
Prædicantem, de quo Schererius Concione ſecunda, in
quartam Quadreſimæ Dominicam: Es hat ſich vor
wenig Wochen inn diſer Statt Wien Begeben / da ein
ſectiſcher eingegliedner Predicant/ ein Krancks Weiß
heimblich im Hauß auff Lutheriſch communicierte;
Das Weiß aber auß Kranckheit das Oblat alſo ganz
widerumb von ſich gabe/ vnd die Umbſtehenden dar-
über erſchracken/ ſprach alſobald der Predicant zu den

Leuten: Laßt euch das nicht anfechten/ es ist kein Sacrament mehr. *Ante paucas hebdomadas euenit hic Vienna, vt, cum Lutheranus quidam, & clandestinus Prædicans, agra cuidam femina Lutheranam ministraret cœnam, femina ex infirmitate, integram hostiam regereret, & reuomeret, aded, vt circumstantes hac de causa terrerentur: Tum Prædicans hisse allocutus est turbam præsentem: Hac de causa non angamini, nec vlla cura vos remordeat; nullum amplius est sacramentum.*

Antipharmacum ex Luthero.

*Tom. 5. l. 10.
Germ.*

LONGE aliter Lutherus in admonitione ad sacramenti sumptionem, vbi ita scribit: Es ist ein Mann gewesen zu Torgaw / des Namen ich nicht nennen wil / der in sechs oder siben Jahren nicht zum Sacrament gangen ist / vnder dem schendlichen Deckel der Christlichen Freyheit / vnnnd solches noch verzogen / Bisß das Stründlein daher kame. Als er nun seines Lebens ein Ende zu fühlen begundt / fordert er ein Caplan / vnnnd bate vmb das Sacrament. Da der Caplan das bringet / vnnnd ihm segundt inn den Mundt raichet / sehret die Seel auß / vnd leßt das Sacrament auff der Zungen im offnen Maul / daß es der Caplan mußte wider zu sich nehmen. Als er aber etel war / daß ers nehmen solte / vnd mich fraget / wo ers hin thun solte / hiesse ichs ihn mit Sewr verbrennen. *Fuit quidam Torgauia, cuius nomen supprimo, qui sex, vel septem annis Cœnam non acceperat, idque sub tegmine fædo ac velamine Christiana libertatis, moramq; rursus fecerat, ac extraxerat vsq; ad supremam vitæ horulam. Is, vbi finem vitæ sibi adesse sensit, Capellanum accersit, petitq; Sacramentum. Verùm vbi allatum est Sacramentum à Capellano, & ori est inditum, abijt anima, & Sacramentum in ore*